

WOORD, KLANK & BEELD

CD KLASSIEK

Muziek voor fluit
Peter Benoit

Componisten spitsen altijd de oren voor nieuwe klanken of instrumenten. Denk maar aan Mozart en aan de evolutie van de hoorn. De uitvinding van de kleppenmechaniek leidde tot een vloed van nieuwe composities. En de invloed van de uitvinding van de saxofoon door Adolphe Sax is al helemaal niet te overzien. Dat geldt ook voor de dwarsfluit. Pas omstreeks 1860 vond de zogenaamde Böhm-traverso (niet langer in hout, maar in metaal) zijn weg naar het orkest. In Brugge was het ene Jan Dumon die zich ontpopte tot virtuoos fluitist.

De drie fluitconcerto's die Gaby Pas-Van Riet met het Radio-Sinfonieorchester des SWR opnam, zijn dan ook een eerbetoon aan deze negentiende-eeuwse muzikant. Want de concerto's van zowel Fétis, Benoit als Waelput hebben elk een speciale band met Jan Dumon. François-Joseph Fétis schreef zijn fluitconcert in si klein op werkelijk zeer hoge leeftijd. Hij was in 1869

immers al ruim 85. Geen wonder dat zijn compositie op dat ogenblik wellicht als oudmodisch overkwam. Maar Fétis had in zijn lange leven al onder vele vlaggen gediend. En hij kon het nog altijd goed.

Met zijn leerling Peter Benoit had hij een stormachtige relatie. Als componist waardeerde Fétis Benoit bijzonder hoog, en hij zal het fluitconcert dat deze schreef bij zijn terugkomst uit Parijs beslist graag hebben beluisterd. Maar de wending die Benoit daarna nam in de richting van de Vlaamse Zaak, stond Fétis niet aan. Benoits concerto is geschreven voor een grote bezetting, maar laat toch ook heel vaak de virtuositeit van de dwarsfluit aan het woord.

Het derde concerto op deze plaat is geschreven door de toen twintigjarige Gentenaar Henri (Hendrik) Waelput (1845-1885), eveneens een romantisch componist die later docent werd aan het conservatorium in Antwerpen en die een compagnon was van Peter Benoit. Hier leverde hij een flamboyant werkstuk af, dat het romantische fluitrepertoire komt versterken. Gaby Van Riet schittert zoals we van haar gewend zijn en het SWR-orkest is precies en degelijk als elk Duits gezelschap. Deze cd bewijst dat 'onze' componisten uit de romantiek beslist de internationale toets kunnen doorstaan. (JC)

Peter Benoit, Hendrik Waelput & François-Joseph Fétis, *Romantic Flute Concertos*, door Gaby Pas-Van Riet (fluit) en het Radio-Sinfonieorchester des SWR onder leiding van Fabrice Bollon, Hänssler Classic (distributie Coda), 98.596, 14,60 euro.

CD KLASSIEK

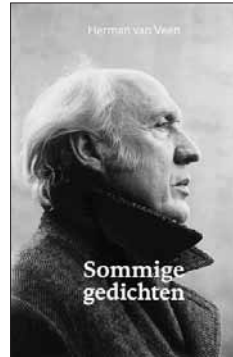
Vuurwerk
Georg Friedrich Händel

Vraag je bij mensen die ietwat afweten van klassieke muziek wat Georg Friedrich Händel heeft geschreven, dan kun je er donder op zeggen dat je deze drie titels te horen krijgt: de Messiah, Watermusic en Fireworks. Die namen staan diep gegrift in het collectieve geheugen. Er verschijnen dan ook vaak nieuwe opnames van deze grote repertoirestukken. Maar evenveel keer blijkt dit een gevaarlijke onderneming, want je moet van heel goede huize zijn om nog iets toe te voegen aan de eerdere versies. Blijkbaar is dat wel het geval met *Il Fondamento* onder leiding van Paul Dombrecht. De man heeft als veelgevraagde hoboïst een enorme ervaring met historisch verant-

woorde uitvoeringen van barokmuziek. En zijn *Il Fondamento* is een van die stabiele ensembles die zonder dogmatisme toch de gezonde principes van de historisch getrouwe uitvoering zo goed mogelijk trachten te realiseren. Ze bespelen historische instrumenten en respecteren zo goed mogelijk de bedoeling van de componist, wat dus vaak betekent dat ze werken met een veel kleinere bezetting, omdat die beter aansluit bij de oorspronkelijke uitvoeringspraktijk. *Fireworks* scheef Händel naar aanleiding van een feestelijk vuurwerk dat werd afgestoken in Green Park in Londen op 27 april 1749 bij het beëindigen (door het Vredesverdrag van Aken) van de zeven lange oorlogsjaren van de Oostenrijkse successieoorlogen. Dat verklaart de aanzienlijke portie hobo in het stuk, want in die tijd was de hobo nog een echt militair instrument. *Il Fondamento* zet een soepele en ontspannen vertolking neer. Vaak wordt deze gelegenheidsmuziek immers veel te bombastisch gebracht. Dombrecht en de zijnen houden het bij een veel lichtere uitvoering, waarin fijn en subtiel gemusiceerd wordt met een vleugje humor. (JC)

Georg Friedrich Händel, *Music for the Royal Fireworks & Concerti a Due Cori*, door *Il Fondamento* onder leiding van Paul Dombrecht, Passacaille (distributie Codaex), 922, 14,60 euro.

BOEK POEZIE

Geraakt worden en dichten
Herman van Veen

Ik heb geen snoepjes in mijn broekzak/die naar eau de cologne ruiken/mijn kraakbeen knerpt niet/tussen de gewrichten. Zanger en cabaretier Herman van Veen wordt 65 jaar, zo blijkt uit één van de teksten van zijn bun-

del *Sommige gedichten*, voelt zich helemaal niet oud. Toch schrijft Van Veen al jaren en jaren, voor voorstellingen, voor vrienden. Gedichten noemt hij zijn schrijfsels zelf niet. „De woordgroepjes in deze bundel zijn aaneengeregen gedachten, het zijn eigenlijk potloodtekeningen in zwart-wit. Ze laten zien hoe ik denk”, zegt hij.

Of het nu gedichten of gedachten zijn, de bundel is een aangename ontdekking. Wat hem raakt, verwoordt Van Veen in toegankelijke zinnen die vervolgens ook de lezer raken. Hij schotelt ons flarden uit een kindertijd voor, en confronteert menselijk drama met het onvermijdelijke banale. „Mijn polsen/ach 't is niks/je mag het wel zien/doorgesneden/wil je koffie”, luidt het. In sommige teksten klinkt een herkenbare, tedere nostalgie, maar ook dan laat Herman van Veen de al dan niet gespele, scherpe randjes niet achterwe-

ge. Het kleine poesje dat binnentrippelt in het huis waar „dolgedraaide kinderen/na sesamstraat/naar bed toe gaan” spint weliswaar, maar wel „van muizenissen”.

Het best komt *Sommige gedichten* tot zijn recht op de bijgesloten cd, waarop Van Veen de teksten zelf voorleest. Want zijn warme stem sust en maakt wakker, acteert en lijkt soms bijna te gaan zingen. (JVH)

Herman Van Veen, *Sommige gedichten*, Kok, Kampen, 2009, 112 blz., 19,50 euro, ISBN 978 90 435 1739 3.

BOEK NON-FICTIE

Olie in de pot
Manfred Meeuwig

Olijfolie is lekker en gezond, en ook bij onze noorderburen een vaste waarde in de keuken. Manfred Meeuwig is kok en voert in Amsterdam olijfolie in.

Hij kent dus deze wereld. Olijfbomen getijen het best in het Middellandse-Zeegebied. Olijven lijken zomerproducten, toch zijn het typische wintervruchten. Hoe langer ze blijven hangen, hoe paarser tot zelfs zwart ze worden. Plukken in november levert dus donkere olijven op. Hoe langer de olijven de winterzon aan de bomen voelen, hoe meer olie ze geven, maar ook de kwaliteit en de smaak van de olie is anders. Hoe groener de olijf, hoe pittiger en frisser de olie.

Voor een kok is olijfolie nooit zomaar olie. In dit kookboekje vinden we recepten voor olie extra vergine. Deze speciale olie moet aan welbepaalde kwaliteitseisen voldoen. De recepten in het boekje zijn veelal Zuiders getint. Niet verwonderlijk gezien ook de olijfolie vooral daar wordt geperst. De

meeste ingrediënten zijn wel makkelijk bij ons te vinden. Ook zoete gerechten kunnen met deze olie worden bereid. We proberen alvast de gemberkoek met espresso. Een fruitig gebak dat gesmaakt werd door onze redactie, al is de voorgeschreven baktijd misschien net iets te lang. (TH)

Manfred Meeuwig, *Olijfolie*, The House of Books, Vianen, 2007, 160 blz., 16,90 euro, ISBN 978 90 443 1925 5.

BOEK GESCHIEDENIS

De Kelten
Herman Clerinx

De voorbije tientallen jaren groeide een nieuwe belangstelling voor de Kelten. Zelfs de Keltische religiositeit heeft opnieuw aanhangers. Maar wie waren deze mensen? Heel overzichtelijk en beknopt legt Herman Clerinx alles uit wat is geweten over 'onze voorouders' uit het eerste millennium vóór Christus.

Zo bestond er niet iets als een Keltisch rijk, maar dekt de term een cultuur die zich uitstrekte van de Britse eilanden tot Turkije. De geadresseerden van Paulus' brief aan de Galaten waren ook Kelten. De auteur verwerpt ook de these

dat er zoiets bestaat als een Keltisch ras. We moeten daarentegen vooral een cultuurgroep voor ogen hebben, gebaseerd op de Keltische taalgroep. Gaëlic, Schots, Bretons en Welsh zijn de huidige afstammelingen van deze taalgroep, maar alleen het Welsh blijkt toekomst te hebben.

Ook in onze streken werd rond Jezus' tijd Keltisch gesproken, met name het Gallisch. Ambiorix, een Keltische naam die 'koning van beide zijden' zou betekenen, is wellicht de bekendste Kelt. Al woonden ze in houten en lemen huizen, hun levensstijl moet hoogst luxueus zijn geweest, al leven er nauwelijks geschreven getuigenissen over.

De Keltische cultuur liet wel veel sporen na in ons landschap, vooral dan de typische urnenveldcultuur. Maar er zijn ook hoogteforten van de Kelten terug te vinden in Kooigem, Asse en Leuven. De kostbaarste vondsten komen uit graven. Op de meest onverwachte plekken worden er nog steeds vondsten gedaan, zoals een goudschat enkele jaren geleden bij het graven van funderingen in Beringen. Uit vondsten blijkt ook dat Keltische mannen blijkbaar nooit het huis uit gingen zonder een metalen halsring. De Keltische beschaving hield het

in onze streken plotseling voor bekeken. Cultuur en taal verdwenen vrij snel na de verovering door de Romeinen. Een romanisering drong zich op, en daarmee liep een duizendjarige bloei van een beschaving ten einde. Omstreeks het jaar 300 vestigden zich Germaanse stammen in het noorden van wat later België zou worden. Een hypothese van de auteur is dat de lange Nederlandse uuklank een hardnekkig restant zou zijn van de Keltische taal die onze voorouders spraken. (EDS)

Herman Clerinx, *Duizend jaar Kelten*, Davidsfonds, Leuven, 2009, 112 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 77942 41 3.